

Čteme staré texty

Mgr. Jakub Ivánek, Ph.D.

Ústav pro regionální studia Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě

Kontaktní e-mail: jakub.ivanek@osu.cz

Web: www.osu.cz

SLOVNÍK POJMŮ

	Drobné a levné tisky, které přinášely nejčastěji písně a modlitby, ale mohl na nich být otištěn prakticky jakýkoli kratší slovesný útvar (např. prozaická zpráva). Jsou fenoménem raného novověku a jejich počet zřejmě výrazně stoupl v 18. stol. Svého vrcholu dosáhlo jejich vydávání ve stol. 19. – tehdy však většinou šlo již o výrazně komerční tiskovinu pokleslejších hodnot.
	Tisky vydané v raném období knihtisku, tzn. brzy po jeho objevení kolem r. 1450. Horní hranici tvoří r. 1500.
	Široká oblast písemných pramenů, která může zahrnovat veškeré hmotně dochované texty, které vznikly rukou písaře v jakémkoli historickém období. Zvláště se s těmito památkami potýkáme v období středověku, kdy ještě nebyly jiné možnosti šíření textů (pomineme-li ústní předávání).
	Tisky, jež byly vydány v období mezi léty 1500–1800. Toto striktně chronologicky vymezené určení nebývá vždy pevně dodržováno – záleží na konkrétních muzejních sbírkách a charakteru tisku (problémem např. nedatované tisky).

Přiřad'te termíny k jejich vysvětlením (pokud znáte synonymní označení daného jevu, přiřipšte jej do závorky pod termín):

staré tisky prvotisky rukopisy kramářské tisky

Seznam literatury:

Petrů, Eduard: Zašifrovaná skutečnost. 10 otázek a odpovědí na obranu literární medievalistiky. Ostrava: Profil, 1972.

Škarka, Antonín: Půl tisíciletí českého písemnictví. Praha: Odeon, 1986.

Malura, Jan – Kosek, Pavel: Čistý plamen lásky. Výbor z písní pobělohorských exulantů ze Slezska. Brno – Ostrava: Host – Ostravská univerzita, 2004.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Uveďte díla starší české literatury, která jsou podle Vás natolik významná, že by měla být součástí literárního kánonu.

.....

.....

.....

.....

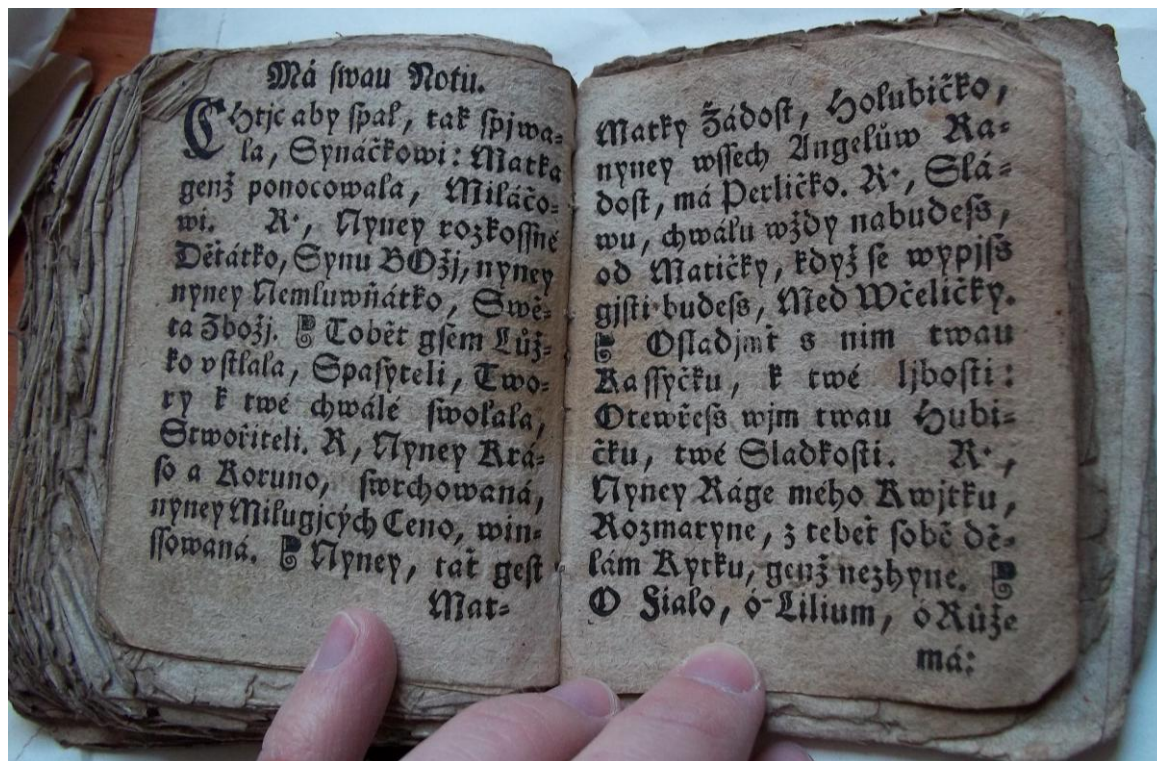
.....

.....

Jakými písmeny bývaly českojazyčně staré tisky nejčastěji tištěny?

švabach fraktura Arial antiqua kurzíva

Podívejte se na následující text a pokuste se zachytit písmena, která jsou z hlediska dnešní grafiky nejasná. Víte, jakou hlásku označují? Dokážete text bez problému přečíst? O jaký text se jedná? Znáte ho?

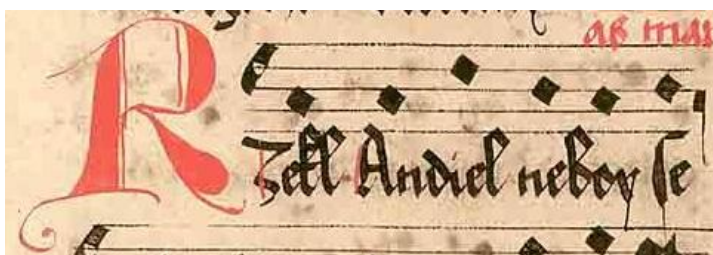
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pokuste se vysvětlit následující termíny:

transliterace

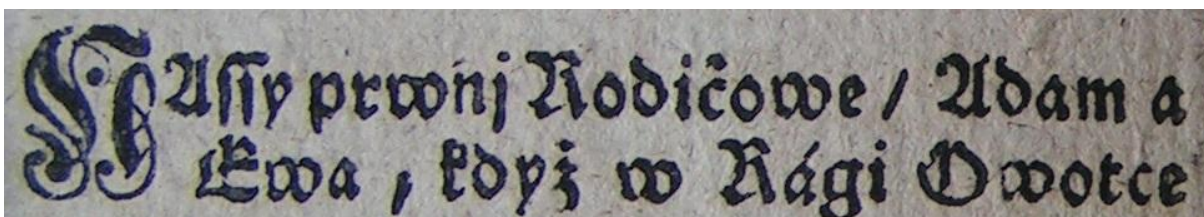
transkripce

Proveďte transliteraci a transkripci u následujících textových ukázek:

tranliterace:

trankripce:

transliterace:

transkripce:

Zkuste přepsat následující větu do barokní grafiky:

Pán Bůh náš do dobré krajiny nás uvedl, do krajiny, kde potoky, vody a studnice jsou. (Deut. 8:7)

Důležité internetové odkazy:

www.knihopis.org

www.claymon.cz

www.manuskriptorium.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přečtěte si úryvek na následující straně a zkuste uvažovat o textu, z něž pochází: O jaký příběh se jedná? Komu byly takové knihy určeny? Jaká jsou specifika textu, srovnáme-li ho např. se současnou literaturou?

Mezitím se čas přibližoval k porodu a ta zarmoucená hraběnka prosila snázně chůvu, její službu, aby jí dvě ženy zaopatřila, kteréž by při jejím prvním porodu nápomocné byly. Ta lehkovážná mrhyně nercili v tom svolila, ale dokonce žádných plen jí tam nedala, do kterých by své narozené dítě zavinouti mohla; to přehrozné nemilosrdenství pozdvihlo a obrátilo svaté Jenovefě oči vzhůru a srdečnými tekoucíma slzy samému svrchovanému Bohu stěžující svou nouzi a bídu. A ačkoliv tu hodinu jejího porodu ode všech dokonce opuštěná byla, nicméně s pomocí Boží beze všeho nebezpečství porodila krásného a spanilého syna, kteréhož ona, poněvadž žádných plínek neměla, do šátku zaobaliti přinucená byla. Ona neustále prosila, aby to ubohé děťátko svatého křtu dojiti mohlo; poněvadž i to jí odepřeno bylo pročež sama ho pokřtila a nazvala ho jménem Schmetzenreich, to jest Bolesti bohatý. Potom jej vzala na své lokty, přitískla ho k svému srdci, hojnými slzy jej polejvaje, s tím největším vzdycháním a s spoluotrpností těmito slovy k němu promluvila: „Ach ty ubohé dítě, ach mé nejmilejší srdce, slušně tebe nazývám Schmetzenreich aneb Bolesti-bohatého, poněvadž jsem tebe s bolestí v životě mém nosila a s bolestí také porodila, ale ještě s mnohou větší bolestí uhlídám tebe na tvém outličkém těle se tratiti, neb já z nedostatku jídel nebudu moct tebe jak náleží vychovat, poněvadž sama sotva tak mnoho mám a dostávám, co bych toliko můj život zachovati mohla. Ach ty ubohý nešťastný Schmetzenreich! Ach ty ubohý nešťastný dítě!“ Ta služebná její chůva přinesla Golovi takovou novinu, kterák on již v vězení dva zajaté má, a že ubohá hraběnka skrze srdečné vzdychání a kvílení div že nezhyne, pročež aby se nad ní drobet smiloval a jí trochu lepší obživení dopřál, tak aby jak sama sebe, tak i to mdlé dítě zachovati a obživiti mohla. Ten ale nemilosrdný muž tak se nad tou šestinedělkou smiloval, jako by jeho čubka se oštěnila; nebo on se domníval, čím přísněji ji chovati bude, že tím snázeji ji k sobě přivábí; nicméně aby dokonce nezahynula, nařídil drobet víc chléba jí dávatí než prve, však ale mimo vody nic jiného, musela tedy ta ubohá šestinedělka v té největší své mdlobě s vodou a chlebem zavděk přijíti a místo nějakého potěšení každodenně od toho tyranského hofmistra plísňením a posměchem krmená byla.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SKUPINOVÝ ÚKOL

Vytvořte slovníkové heslo do internetové encyklopedie Wikipedia.

Jméno:

Název školy:

Ročník:

Název hesla:

Seznam použité literatury:

-
-
-

Vlastní heslo: